

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC VĂN HÓA QUÂN SỰ CHO HỌC VIÊN DÂN TỘC ÍT NGƯỜI TRƯỜNG ĐẠI HỌC TRẦN QUỐC TUẤN HIỆN NAY

Phạm Văn Thắng - Phùng Quang Hùng,
Trường Đại học Trần Quốc Tuấn

Ngày nhận bài: 17/6/2019; ngày chỉnh sửa: 01/7/2019; ngày duyệt đăng: 11/7/2019.

Abstract: Military culture is an integral part of Vietnamese culture, which plays an important role in the formation of military personality - personality of “Uncle Ho's soldiers”. Nowadays, meeting the demands of the new revolutionary task, it is necessary to raise the quality of military cultural education for military personnel, especially ethnic minority students who are studying at Tran Quoc Tuan University.

Keywords: Quality of education, cultural, military culture, ethnic minority student.

1. Mở đầu

Văn hóa quân sự (VHQS) là một bộ phận của văn hóa Việt Nam, được hình thành trong lịch sử đấu tranh lâu dài nhằm bảo vệ nền độc lập, thống nhất của dân tộc; là tài sản vô giá, một nhân tố quan trọng tạo nên sức mạnh quân sự Việt Nam. VHQS giữ vị trí, vai trò rất quan trọng đối với người dân Việt Nam nói chung, nhất là những người quân nhân cách mạng; nó được coi là nền tảng quan trọng để mỗi người quân nhân hình thành, phát triển các phẩm chất vốn có của mình để có thể hoàn thành tốt các nhiệm vụ được giao.

Đối với Trường Đại học Trần Quốc Tuấn, đây là một trong những nhà trường quân đội thực hiện nhiệm vụ đào tạo sĩ quan chỉ huy trong toàn quân với nhiều đối tượng khác nhau, trong đó có học viên dân tộc ít người. Tuy nhiên, do đặc thù được sinh ra và lớn lên trong môi trường đặc biệt - dân tộc ít người, có nhiều đặc điểm khác về tâm, sinh, lí, do đó việc giáo dục VHQS cho đối tượng này còn gặp nhiều khó khăn. Chính vì vậy, tác giả lựa chọn nghiên cứu vấn đề này có ý nghĩa cả về lí luận và thực tiễn.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Quan niệm về nâng cao chất lượng giáo dục văn hóa quân sự cho học viên dân tộc ít người ở Trường Đại học Trần Quốc Tuấn

VHQS Việt Nam: “Là những giá trị tiêu biểu, mang tính độc đáo được cộng đồng các dân tộc Việt Nam sáng tạo nên trong lịch sử đấu tranh lâu dài nhằm bảo vệ nền độc lập, thống nhất của dân tộc. Đó là ý chí quật cường, lòng tự tôn dân tộc; tinh thần đoàn kết, thống nhất trong đấu tranh chống kẻ thù xâm lược. Đó là ý chí dám đánh và quyết đánh thắng kẻ thù với mọi vũ khí, bằng mọi lực lượng. Đó còn là nghệ thuật tạo thời cơ, lập thế, xây dựng căn cứ địa, kết hợp tài tình giữa trí và lực, giữa đánh và đàm, giữa sức mạnh bên trong với sức mạnh bên ngoài,

sự mưu trí sáng tạo, linh hoạt trong cách đánh; lòng khoan hồng độ lượng đối với kẻ thù và thái độ lạc quan của quân, dân và tướng sĩ...” [1; tr 31]. VHQS có vai trò quan trọng đối với sự nghiệp xây dựng quân đội và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong giai đoạn hiện nay.

Theo Từ điển tiếng Việt, nâng cao là “làm cho cao hơn; làm cho ở mức tốt hơn” [2; tr 33]. Như vậy, nâng cao được xác định theo 2 nghĩa cơ bản: một là, hoạt động làm chuyển dịch vị trí của sự vật từ thấp lên cao (về mặt cơ học); hai là, hoạt động làm cho sự vật hiện tượng phát triển về mặt chất lượng, sự tự thân vận động, tự thân phát triển của một chủ thể nào đó về phẩm chất, năng lực, phương pháp đáp ứng yêu cầu của hoạt động thực tiễn. “Chất lượng là cái tạo nên phẩm chất, giá trị của con người, một sự vật, một sự việc” [2; tr 144]. Như vậy, khi đánh giá chất lượng bất kì một sự vật, hiện tượng, quá trình nào trong tự nhiên, xã hội và tư duy, đều phải xem xét, đánh giá chất lượng của từng yếu tố, từng bộ phận cấu thành sự vật, hiện tượng và quá trình ấy, cũng như sự ràng buộc, tác động lẫn nhau giữa chúng.

Nâng cao chất lượng giáo dục VHQS là tổng thể các chủ trương, biện pháp, cách thức của chủ thể và các lực lượng tham gia tác động vào các bộ phận, các yếu tố của hoạt động giáo dục VHQS, nhằm làm thay đổi, phát triển phù hợp hơn với sự phát triển của đối tượng tác động, với thực tiễn tình hình, nhiệm vụ cách mạng, nhiệm vụ nhà trường.

Trường Đại học Trần Quốc Tuấn - trường đào tạo sĩ quan chỉ huy lục quân phía Bắc Việt Nam, trực thuộc Bộ Quốc phòng Việt Nam, là nhà trường đầu tiên trong hệ thống nhà trường quân đội, đào tạo sĩ quan lục quân chiến thuật cấp phân đội trình độ cử nhân khoa học quân sự. Học viên dân tộc ít người đang học tập tại trường là con em đồng bào dân tộc ít người, có đủ tiêu chuẩn, được tuyển chọn và đào tạo tại nhà trường. Họ là lực lượng trẻ,

ham học hỏi, cầu tiến bộ, sống rất thẳng thắn, trung thực, giản dị, yêu lao động, cần cù, chịu khó. Họ kiên quyết đấu tranh bảo vệ lẽ phải, coi trọng tình nghĩa, giàu tính cộng đồng; nhiệt tình hăng hái, say mê học tập; sẵn sàng chiến đấu hi sinh vì mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Họ là nguồn cán bộ trong sự nghiệp xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ và từng bước hiện đại”.

Tuy nhiên, do môi trường, hoàn cảnh sống ở địa bàn rừng núi, vùng sâu, vùng xa, nơi còn nhiều khó khăn về KT-XH cho nên trình độ nhận thức, sự hiểu biết về các vấn đề chính trị - xã hội còn có những cách biệt đáng kể so với học viên là người vùng đồng bằng, đô thị. Về tâm lý, học viên dân tộc ít người thường có tính tự ti, tự ái, định kiến khá lâu với cái xấu, cái sai; ngại giao tiếp, thiên về tư duy trực quan... Do đó, thường hay bị quan, chán nản khi mắc phải khuyết điểm, khi gặp khó khăn và thiếu linh hoạt, sáng tạo trong hoạt động thực tiễn, hay có biểu hiện máy móc trong ứng xử. Mặt khác, do phong tục tập quán sản xuất nhỏ lẻ, sống du canh, du cư của đồng bào dân tộc ít người, nên đã để lại trong họ những nếp nghĩ, lối sống, thói quen của những tập quán lạc hậu không còn phù hợp với yêu cầu học tập, rèn luyện trong nhà trường quân đội. Đó là một trong những khó khăn không nhỏ, là lực cản trong quá trình tiếp thu kiến thức, hình thành và phát triển phẩm chất, năng lực cán bộ ở học viên dân tộc ít người.

Nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay là tìm các biện pháp tối ưu để tác động vào các nhân tố tạo thành chất lượng. Đó là tìm kiếm những con đường, biện pháp nâng cao năng lực lãnh đạo, tổ chức thực hiện hoạt động giáo dục VHQS của các chủ thể; là việc đổi mới cải tiến nội dung, chương trình, hình thức, phương pháp, phương tiện giáo dục VHQS; là phát huy tính tự giác, tích cực chủ động, khả năng suy nghĩ độc lập của học viên dân tộc ít người trong học tập. Điều đặc biệt quan trọng là đổi mới, cải tiến nâng cao chất lượng hoạt động của từng nhân tố phải nhằm mục tiêu đáp ứng yêu cầu giáo dục cho học viên dân tộc ít người trở thành những con người có lí tưởng, chiến đấu dũng cảm trên cơ sở giác ngộ chính trị sâu sắc, có đạo đức, lối sống của người quân nhân cách mạng, có bản lĩnh và năng lực để hoàn thành chức trách, nhiệm vụ được giao.

Mục đích nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay là tạo dựng, củng cố và không ngừng gia tăng những nội dung, giá trị VHQS vào mỗi học viên dân tộc ít người. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: “*Hiện, dĩ phải đầu là tính sẵn/Phần nhiều do giáo dục mà nên*” [3; tr 383]. Vì vậy, phải tăng cường công tác giáo dục để những giá trị

VHQS trở thành đặc tính chung cho mỗi học viên dân tộc ít người, đồng thời tạo ra diện mạo nhân cách mới - nhân cách quân nhân - nhân cách “Bộ đội Cụ Hồ”. Nâng cao chất lượng giáo dục VHQS góp phần nâng cao chất lượng GD-ĐT, xây dựng nhà trường vững mạnh toàn diện, tiếp tục phát huy truyền thống tốt đẹp của quân đội, làm cho những giá trị VHQS được giữ vững và phát huy trong thời kì mới.

Chủ thể nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay là Đảng ủy, cấp ủy các cấp; Ban Giám hiệu nhà trường và chỉ huy các đơn vị; các cơ quan chức năng và đội ngũ giảng viên, cán bộ trực tiếp quản lí học viên trong nhà trường.

Nội dung nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay bao gồm: - Nâng cao nhận thức, trách nhiệm, năng lực của chủ thể trong công tác giáo dục VHQS; - Nâng cao chất lượng tiến hành nội dung, thực hiện hình thức, biện pháp của công tác giáo dục VHQS; - Nâng cao ý thức tự giác của học viên dân tộc ít người trong tự học, tự rèn nâng cao trình độ VHQS.

Phương pháp, hình thức nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay rất đa dạng, linh hoạt. Tùy tình hình cụ thể mà chủ thể giáo dục, người tổ chức giáo dục và cả đối tượng giáo dục sử dụng phương pháp, hình thức cho thích hợp. Phương pháp, hình thức giáo dục không những được vận dụng trong các đợt giáo dục VHQS có tính chất chuyên đề mà còn cần phải được đan xen, lồng ghép vào tất cả các hoạt động khác của nhà trường và của mỗi học viên, đảm bảo cho giáo dục VHQS được thực hiện trong mọi lúc, mọi nơi, mọi hoàn cảnh. Có như vậy, nội dung nâng cao chất lượng giáo dục VHQS mới thực sự “thấm” sâu trong mỗi học viên dân tộc ít người, tạo ra động lực cho hành động tích cực của họ.

2.2. *Khái quát chung về giáo dục văn hóa quân sự cho học viên dân tộc ít người ở Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay*

Trong những năm qua, dưới sự lãnh đạo của các cấp ủy đảng, cùng với sự nỗ lực của các lực lượng giáo dục trong Trường Đại học Trần Quốc Tuấn, việc nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người đã đạt được những kết quả nhất định. Nhận thức của các cấp ủy đảng, chỉ huy về vai trò giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người được nâng lên; nội dung, chương trình và phương pháp giáo dục VHQS thường xuyên đổi mới theo phương châm “cơ bản, hệ thống, thống nhất, chuyên sâu”, kết hợp học đi đôi với hành, thao trường với chiến trường, Nhà trường sát với thực tiễn của đơn vị.

Tuyệt đại bộ phận học viên dân tộc ít người có động cơ phấn đấu đúng đắn, nắm và hiểu rõ nội dung cơ bản của VHQS; có tinh thần trách nhiệm cao, luôn sẵn sàng nhận và quyết tâm hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ do tổ chức phân công; đặc biệt không có tư tưởng trông chờ hoặc ỷ lại vào sự quan tâm, ưu tiên của Đảng, Nhà nước và quân đội; có lối sống văn hóa, đoàn kết tốt, kỉ luật nghiêm, giải quyết tốt các mối quan hệ trong và ngoài đơn vị...

Tuy nhiên, kết quả đó vẫn còn những hạn chế, bất cập. Ở một số đơn vị quản lí học viên trong nhà trường vẫn còn biểu hiện của sự cục bộ, chưa hội nhập văn hóa, thậm chí cá biệt còn xung đột giá trị văn hóa. Đặc biệt trước tác động của cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0, hội nhập văn hóa ngày càng sâu rộng; tác động của chiến tranh sử dụng vũ khí công nghệ cao làm cho tâm lí, tinh thần của học viên các dân tộc ít người có những diễn biến phức tạp. Sự khác biệt không chỉ về văn hóa, dân tộc, mà còn có sự chênh lệch ở trình độ học vấn cũng có xu hướng ngày càng cách xa. Cùng với những tổn động đó là sự chống phá của các thế lực thù địch lợi dụng vấn đề tôn giáo, dân tộc, văn hóa cộng đồng người ít người để chia rẽ. Cũng xuất hiện những suy nghĩ, hành vi nghi kỵ (thậm chí miệt thị văn hóa) giữa học viên thuộc dân tộc ít người này với học viên dân tộc ít người khác làm ảnh hưởng tiêu cực đến quá trình củng cố tinh thần đoàn kết, tôn trọng đến quá trình giáo dục VHQS trong nhà trường. Việc phát huy vai trò của đội ngũ cán bộ quản lí trong giáo dục VHQS còn hạn chế, chưa thường xuyên tích cực, chưa thực sự sâu sát bám nắm đơn vị, chưa rút kinh nghiệm kịp thời trong công tác giáo dục VHQS. Một số học viên dân tộc ít người có tinh thần thái độ, ý thức trách nhiệm, động cơ học tập và rèn luyện chưa ngang tầm với bậc đào tạo.

Vì vậy, nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay đang là một đòi hỏi bức thiết. Để làm được điều đó cần có sự luận giải một cách khoa học những cơ sở lí luận và thực tiễn, cần tìm ra những giải pháp hữu hiệu.

2.3. Một số giải pháp nâng cao chất lượng giáo dục văn hóa quân sự cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay

2.3.1. Tổ chức tốt các hoạt động nâng cao chất lượng giáo dục văn hóa quân sự

Đây là giải pháp cơ bản, có ý nghĩa quan trọng hàng đầu trong nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay. Bởi vì, các hoạt động được diễn ra thường xuyên, liên tục, nhịp nhàng, hiệu quả, đi vào chiều sâu thì tất yếu chất lượng giáo dục VHQS sẽ được nâng lên. Thực hiện giải pháp này cần tiến hành làm tốt các biện pháp sau:

Một là, tổ chức tốt hoạt động giáo dục làm cho các đối tượng trong nhà trường có nhận thức đúng đắn về vị trí, vai trò của VHQS và công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: “Tư tưởng đúng thì hành động mới khỏi sai lạc và mới làm tròn nhiệm vụ cách mạng được” [4; tr 50]. Nhận thức sâu sắc, vận dụng đúng đắn, sáng tạo quan điểm của chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước vào hoạt động nâng cao chất lượng công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người. Trên cơ sở nhận thức đầy đủ, đúng đắn những quan điểm, tư tưởng trên thì mới có thể giới quan, phương pháp luận khoa học trong xem xét, đánh giá và giải quyết những vấn đề đặt ra trong thực tiễn về hoạt động giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người một cách đúng đắn.

Hai là, tổ chức tốt các hoạt động tuyên truyền, phổ biến hệ giá trị VHQS. Công tác tuyên truyền, phổ biến hệ giá trị VHQS với các hình thức, phương pháp đa dạng, phong phú và sinh động góp phần xây dựng và củng cố niềm tin vững chắc cho học viên dân tộc ít người tích cực học tập, tu dưỡng rèn luyện. Gắn công tác tuyên truyền với tiếp tục thực hiện có hiệu quả cuộc vận động “Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”. Củng cố hệ thống panô, áp phích, khẩu hiệu xung quanh đơn vị, tổ chức tốt các đợt sinh hoạt chính trị gắn với các ngày lễ, kỉ niệm lớn của Đảng, Nhà nước và Quân đội...

Ba là, tổ chức tốt hoạt động kiểm tra, thực hiện tốt sơ tổng kết, rút kinh nghiệm về công tác giáo dục VHQS. Kiểm tra là một chức năng lãnh đạo của tổ chức đảng, là một khâu quan trọng của tổ chức thực hiện. Vì vậy, phải tăng cường công tác kiểm tra, đôn đốc của lãnh đạo, chỉ huy các cấp đối với công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người. Đảng ủy, Ban Giám hiệu nhà trường lãnh đạo chung, theo dõi, kiểm tra công tác giáo dục VHQS; các cơ quan chức năng chỉ đạo, theo dõi, đôn đốc các đơn vị quản lí học viên thực hiện việc giáo dục VHQS; cấp ủy, chỉ huy, đội ngũ cán bộ quản lí có trách nhiệm kiểm tra việc tổ chức thực hiện giáo dục VHQS của đơn vị và tự giáo dục, rèn luyện của từng học viên dân tộc ít người. Từ việc tổ chức tốt hoạt động kiểm tra, cấp ủy các cấp trong nhà trường sẽ có những chủ trương lãnh đạo, chỉ đạo kịp thời, định hướng, chấn chỉnh, bổ sung nội dung, hình thức, biện pháp giáo dục cho phù hợp. Thường xuyên thực hiện sơ kết, tổng kết, rút kinh nghiệm theo từng tháng, từng quý, từng năm học, từ đó nắm bắt được tình hình, đánh giá được kết quả của tập thể, cá nhân để có biện pháp khuyến khích, động viên, khen thưởng những tập thể, cá nhân có thành tích xuất sắc và kịp thời phát hiện, ngăn chặn, xử lí những hiện

tượng, biểu hiện không đúng trong giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người.

2.3.2. Thường xuyên đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp giáo dục văn hóa quân sự

Đây là giải pháp quan trọng trực tiếp nâng cao chất lượng và hiệu quả của công tác giáo dục VHQS. Bởi vì, nội dung, hình thức, biện pháp giáo dục là một yếu tố cơ bản, hết sức quan trọng tạo thành chất lượng của công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người. Nâng cao chất lượng công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người đòi hỏi phải xác định đúng nội dung, hình thức, biện pháp giáo dục, rèn luyện cho phù hợp với thực tiễn của nhà trường và đối tượng. Trong giai đoạn hiện nay, thực hiện giải pháp này cần làm tốt một số biện pháp chủ yếu sau:

Một là, xác định đúng nội dung công tác giáo dục VHQS phù hợp với tình hình, đặc điểm của học viên dân tộc ít người. Đây là yếu tố rất quan trọng, tác động trực tiếp đến toàn bộ công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người. Trên cơ sở đường lối, quan điểm của Đảng; chính sách và luật pháp Nhà nước; yêu cầu, nhiệm vụ xây dựng Quân đội trong thời kì mới; căn cứ vào mục tiêu, yêu cầu đào tạo cán bộ của nhà trường... để điều chỉnh, bổ sung nội dung giáo dục VHQS cho phù hợp; vừa bảo đảm sự toàn diện, vừa bảo đảm trọng tâm, trọng điểm, đáp ứng kịp với sự phát triển của nhà trường, sự biến động phức tạp của xã hội và đặc điểm, sự trưởng thành của học viên dân tộc ít người. Trong giai đoạn hiện nay, nội dung trọng tâm cần giáo dục là chủ nghĩa yêu nước, âm mưu, thủ đoạn “phi chính trị hóa” quân đội của các thế lực thù địch và truyền thống tốt đẹp của các dân tộc ít người trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bên cạnh việc trang bị những kiến thức cơ bản theo mục tiêu yêu cầu giáo dục, huấn luyện, cần “Chú trọng giáo dục nhân cách, đạo đức, lối sống, tri thức pháp luật và ý thức công dân. Tập trung vào những giá trị cơ bản của văn hóa, truyền thống và đạo lí dân tộc, tinh hoa văn hóa nhân loại, giá trị cốt lõi và nhân văn của chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh” [5; tr 128].

Hai là, thường xuyên đổi mới hình thức, phương pháp giáo dục VHQS phù hợp với đặc điểm học viên dân tộc ít người. Hình thức, phương pháp giáo dục VHQS là tổng hợp những cách thức, những biện pháp tác động đến học viên dân tộc ít người nhằm nâng cao trình độ nhận thức chính trị, xây dựng thế giới quan khoa học, niềm tin cộng sản và những phẩm chất nhân cách “Bộ đội Cụ Hồ”. Trong tình hình diễn biến phức tạp như hiện nay, những hình thức, phương pháp giáo dục mang tính chất một chiều, đơn điệu, rập khuôn máy móc hoặc áp đặt thiếu dân chủ, thiếu cơ sở khoa học chẳng những không đem lại hiệu quả mà còn tạo điều kiện nảy sinh những tư

tưởng, tình cảm thiếu lành mạnh trong đời sống tinh thần của học viên dân tộc ít người. Đổi mới hình thức, phương pháp giáo dục VHQS hiện nay cần kết hợp giữa giáo dục chung với giáo dục riêng; tổ chức phân loại, kèm cặp riêng đối với học viên dân tộc ít người có trình độ VHQS hạn chế; tổ chức các hình thức như “Đôi bạn học tập”, tổ, nhóm học tập..., kết hợp giữa học viên dân tộc Kinh với học viên dân tộc ít người; đẩy mạnh phong trào “Đẩy khá, xóa kém, xây dựng học viên giỏi” trong học viên dân tộc ít người...

Ba là, vấn đề đặt ra trong đổi mới hình thức, phương pháp giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người hiện nay là phải sử dụng tổng hợp nhiều hình thức, biện pháp giáo dục như: học tập lí luận, thông báo thời sự, sinh hoạt ngày Đảng, ngày chính trị, diễn đàn thanh niên, tham quan, văn hóa văn nghệ, thi tìm hiểu... Mỗi hình thức, phương pháp giáo dục có vai trò tác động không ngang bằng nhau. Do đó, trong quá trình giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người phải kết hợp chặt chẽ các hình thức, phương pháp giáo dục, trong đó cần tập trung vào những hình thức, phương pháp giáo dục mang tính trực quan. Mặt khác, phải thực hiện dân chủ hóa quá trình giáo dục VHQS. Đây là vấn đề cốt lõi trong đổi mới hình thức, phương pháp giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người, có như vậy mới phát huy được tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học viên dân tộc ít người trong giáo dục VHQS.

2.3.3. Xây dựng môi trường văn hóa kết hợp với nâng cao đời sống vật chất, tinh thần

Đây là giải pháp quan trọng, nhất là trong điều kiện nước ta đang đẩy mạnh quá trình giao lưu, mở cửa, hội nhập với thế giới. Xây dựng môi trường văn hóa trong sạch, lành mạnh sẽ tạo ra hệ thống rào cản để phòng ngừa, ngăn chặn sự xâm nhập của văn hóa độc hại, giữ gìn giá trị truyền thống, tạo ra chất “miễn dịch” làm thất bại âm mưu, thủ đoạn “phi chính trị hóa” quân đội của các thế lực thù địch. Do vậy, xây dựng môi trường văn hóa trong sạch, lành mạnh gắn với đấu tranh, phòng chống các yếu tố phi văn hóa trong các đơn vị quản lí học viên dân tộc ít người hiện nay là một giải pháp quan trọng, cần phải tiến hành thường xuyên. Thực hiện giải pháp này, hiện nay cần làm tốt một số biện pháp sau:

Một là, xây dựng đời sống văn hóa tinh thần tốt đẹp, lành mạnh, phong phú cho học viên dân tộc ít người. Thực hiện biện pháp này sẽ tạo ra môi trường, điều kiện thuận lợi để bồi dưỡng, xây dựng tư tưởng đạo đức, lối sống lành mạnh cho học viên. Xây dựng đời sống văn hóa tinh thần tốt đẹp hiện nay cần tập trung xây dựng tốt các mối quan hệ tốt đẹp trong đơn vị giữa cấp trên - cấp dưới, cán bộ - học viên, học viên dân tộc đa số - học viên dân tộc ít người; tăng cường các hoạt động vui chơi, giải

trí, thể dục thể thao nhân các ngày nghỉ, ngày lễ; giữ gìn tốt nếp sống văn hóa quân nhân gắn với duy trì kỉ luật trong đơn vị; phát huy dân chủ trong học tập và sinh hoạt, tăng cường đoàn kết trong đơn vị; đẩy mạnh các hoạt động thi đua sôi nổi rộng khắp trong học viên...

Hai là, chống sự xâm nhập, ảnh hưởng của tư tưởng, hành vi văn hóa lệch lạc, xấu độc trong các đơn vị. Tuyên truyền làm cho mọi học viên dân tộc ít người hiểu rõ về âm mưu, thủ đoạn của các thế lực thù địch trong chiến lược “diễn biến hòa bình”, chúng sử dụng đòn đánh về văn hóa như là “vũ khí mềm” để làm nhạt dần bản sắc văn hóa dân tộc, trong quân đội là làm mất đi VHQS. Bên cạnh đó, cần đấu tranh chống lại các biểu hiện phản văn hóa trong đơn vị. Hạn chế những tàn dư của văn hóa lạc hậu, bảo thủ trong học viên dân tộc ít người. Đấu tranh chống lại ảnh hưởng của mặt trái cơ chế kinh tế thị trường. Nhiều phong tục tập quán văn hóa tốt đẹp của các dân tộc ít người đang dần bị mai một cần phải được gây dựng lại. Đồng thời, đấu tranh chống lại xu hướng coi trọng đồng tiền, lối sống thực dụng, buông thả, ngại khổ, ngại khổ, không chịu rèn luyện, tu chí học hành... trong học viên dân tộc ít người.

Bên cạnh đó, cần tổ chức tốt đời sống vật chất, tinh thần cho học viên dân tộc ít người. Chăm lo tổ chức tốt đời sống vật chất, tinh thần cho học viên dân tộc ít người là một nhiệm vụ quan trọng, là trách nhiệm lớn lao của lãnh đạo và chỉ huy các cấp trong nhà trường. Bởi vì, theo Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Từ tiểu đội trưởng trở lên, từ tổng tư lệnh trở xuống, phải săn sóc đời sống vật chất và tinh thần của đội viên, phải xem đội viên ăn uống như thế nào, phải hiểu nguyện vọng và thắc mắc của đội viên” [6; tr 206-207]. Không những thế, chăm lo tổ chức tốt đời sống vật chất, tinh thần còn là một biện pháp tích cực để xây dựng môi trường VHQS trong sạch, lành mạnh.

2.3.4. Phát huy tính tích cực, tự giác trong quá trình học tập, rèn luyện nâng cao chất lượng giáo dục văn hóa quân sự

Coi tự giáo dục, tự rèn luyện là nhu cầu thường trực, tự thân vận động liên tục, từng bước nâng cao “khả năng tự miễn dịch” và “tự chiến thắng cái tôi cố hữu” trong mỗi người học thì quá trình giáo dục, rèn luyện mới đạt kết quả thiết thực vững chắc. Đây là giải pháp có vai trò quan trọng đến sự hình thành VHQS của học viên dân tộc ít người. Bởi vì, phát huy tính tích cực, chủ động của từng học viên dân tộc ít người trong tự giáo dục là sự nỗ lực tự nguyện, tự giác, tích cực của mỗi học viên, có vai trò to lớn đến sự hình thành, phát triển nhân cách, đúng như lời Chủ tịch Hồ Chí Minh đã dạy: “Cách học tập: Lấy tự học làm cốt” [7; tr 273].

Do đó, phát huy tính tích cực, tự giác, tự học tập, rèn luyện có vai trò đặc biệt quan trọng, là công việc mang tính quy luật trong quá trình hình thành, phát triển nhân cách nói chung và hình thành VHQS nói riêng. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định: “Đạo đức cách mạng không phải trên trời sa xuống, nó do đấu tranh, rèn luyện bền bỉ hàng ngày mà phát triển, mà củng cố, cũng như ngọc càng mài càng sáng, vàng càng luyện càng trong” [8; tr 293]. Trong đó, người học tự biến quá trình đào tạo thành quá trình tự đào tạo. Đó là toàn bộ những cố gắng, nỗ lực của họ nhằm cải tạo bản thân, hoàn thiện những phẩm chất nhân cách người chiến sĩ, đồng thời loại trừ những nét tính cách văn hóa không phù hợp với chuẩn mực đạo đức xã hội và quân đội. Để thực hiện được mục tiêu giáo dục nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài, Đảng ta đã thực sự coi trọng vai trò chủ thể của người học trong giáo dục và đào tạo. Nghị quyết lần thứ hai Ban Chấp hành Đảng Cộng sản Việt Nam khóa VIII nêu rõ: “Khuyến khích mọi người, nhất là thanh niên say mê học tập và tu dưỡng vì tiền đồ bản thân và tương lai nước nhà” [9; tr 12].

Để phát huy được tính tích cực, tự giác của học viên dân tộc ít người trong quá trình học tập, rèn luyện hình thành VHQS cần phải chú ý làm tốt các vấn đề sau: Tăng cường giáo dục cho học viên dân tộc ít người về vị trí, vai trò và ý nghĩa của việc tự học trong quá trình hình thành VHQS tại trường cũng như sau này ra đơn vị công tác; Lãnh đạo và chỉ huy đơn vị bên cạnh việc theo dõi giúp đỡ học viên dân tộc ít người trong quá trình tự học, tự rèn phải kịp thời phát hiện và có những hình thức biểu dương khen thưởng thỏa đáng những trường hợp tích cực, tự giác trong học tập, rèn luyện nâng cao trình độ VHQS và nhắc nhở, uốn nắn những biểu hiện chây lười trong quá trình học tập, rèn luyện; Tích cực tổ chức hoạt động nghiên cứu khoa học và các hoạt động ngoại khóa để tạo điều kiện cho học viên dân tộc ít người tự khẳng định mình, xóa bỏ tâm lí tự ti, khuyến khích, động viên họ tham gia vào mọi hoạt động của đơn vị, qua đó góp phần hình thành nét VHQS trong mỗi học viên...

3. Kết luận

Trong những năm qua, quán triệt đường lối của Đảng, Quân đội, Trường Đại học Trần Quốc Tuấn đã quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo thực hiện tốt việc nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người. Bước đầu, công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người đã có chuyển biến tích cực; góp phần quan trọng vào việc nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo, xây dựng nhà trường chính quy, tiên tiến, mẫu mực. Tuy nhiên, bên cạnh đó vẫn còn bộc lộ những hạn chế, yếu kém nhất định.

(Xem tiếp trang 25)

3. Kết luận

Tổ chức HĐTN với DTLS là một trong những biện pháp góp phần đổi mới, cải tiến phương pháp dạy học, nhằm nâng cao chất lượng dạy học bộ môn *Lịch sử* nói riêng, chất lượng GD-ĐT nói chung trong thời kì mới. Hình thức dạy học này góp phần khắc phục tình trạng truyền thụ kiến thức thụ động một chiều, tích cực hóa hoạt động dạy học, thực hiện mục tiêu “lấy người học làm trung tâm”, củng cố nội dung kiến thức và kỹ năng của bộ môn. Việc tổ chức HĐTN với DTLS cho HS trong dạy học *Lịch sử* có ưu thế rất lớn trong phát triển năng lực, giúp các em liên hệ kiến thức đã học vào hoạt động thực tiễn. Thông qua các hoạt động như: đóng vai, dự án học tập, làm bài tập về nhà... sẽ phát huy được khả năng sáng tạo, tự lực học tập của HS; qua đó tạo cho các em niềm say mê, hứng thú trong học tập lịch sử.

Tài liệu tham khảo

- [1] Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.
- [2] Bộ GD-ĐT (2015). *Kỹ năng xây dựng và tổ chức các hoạt động trải nghiệm sáng tạo trong trường trung học*. Tài liệu tập huấn.
- [3] Trần Quốc Vượng - Mai Đình Yên (1997). *Các di tích và thế cảnh mô sinh*. Tạp chí Xưa và Nay, số tháng 4/1997, tr 25-29.
- [4] Phan Ngọc Liên (chủ biên) - Trịnh Đình Tùng - Nguyễn Thị Côi (2002). *Phương pháp dạy học Lịch sử, tập 2*. NXB Đại học Sư phạm.
- [5] Phan Khanh (1992). *Báo tàng - Di tích - Lễ hội*. NXB Thông tin.
- [6] Phan Ngọc Liên (2007, tổng chủ biên). *Lịch sử 12*. NXB Giáo dục.
- [7] Đặng Văn Hồ - Trần Quốc Tuấn (2005). *Bài tập lịch sử trường phổ thông*. NXB Giáo dục.
- [8] Nguyễn Văn Biều (2018). *Khai thác một số tư liệu trong dạy học lịch sử địa phương ở tỉnh Phú Thọ*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt tháng 8, tr 167-170.
- [9] Trương Quốc Tám (2016). *Tổ chức cho học sinh trải nghiệm sáng tạo với di tích lịch sử Bạch Đằng trong dạy học Lịch sử ở trường trung học phổ thông tỉnh Quảng Ninh*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt kì 3 tháng 6, tr 162-165.
- [10] Phan Thị Hiền (2017). *Tổ chức hoạt động trải nghiệm tại di tích lịch sử địa phương trong dạy học lịch sử ở trường trung học cơ sở*. Tạp chí Giáo dục, số đặc biệt kì 1 tháng 10, tr 58-60.

NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC...

(Tiếp theo trang 15)

Trong giai đoạn hiện nay, trước những biến động nhanh chóng, phức tạp của tình hình thế giới, khu vực và trong nước; yêu cầu xây dựng Quân đội và nhiệm vụ GD-ĐT của nhà trường trong tình hình mới đặt ra vấn đề phải nâng cao chất lượng giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người nói riêng và cho các đối tượng trong nhà trường nói chung. Để thực hiện tốt điều đó cần phải tiến hành đồng bộ các giải pháp. Mỗi giải pháp có vị trí, vai trò không ngang bằng nhau song chúng mỗi quan hệ biện chứng với nhau, gắn bó chặt chẽ, bổ sung, hỗ trợ lẫn nhau, đều nhằm nâng cao chất lượng công tác giáo dục VHQS cho học viên dân tộc ít người Trường Đại học Trần Quốc Tuấn hiện nay.

Tài liệu tham khảo

- [1] Dương Quang Hiến (2009). *Tìm hiểu hệ giá trị văn hóa quân sự Việt Nam theo tư tưởng Hồ Chí Minh*. Tạp chí Khoa học quân sự, Học viện Chính trị, số 07.
- [2] Trung tâm từ điển học (2010). *Từ điển tiếng Việt*. NXB Đà Nẵng.
- [3] Học viện Chính trị (2012). *Tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục*.
- [4] Hồ Chí Minh toàn tập (2000). *Nói về công tác huấn luyện và học tập* (tập 6). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [5] Đảng Cộng sản Việt Nam (2013). *Văn kiện Hội nghị lần thứ tám Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI*. NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [6] Hồ Chí Minh toàn tập (2002). *Bài nói tại hội nghị kiểm thảo chiến dịch đường số 18* (tập 5). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [7] Hồ Chí Minh toàn tập (2000). *Sửa đổi lối làm việc* (tập 5). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [8] Hồ Chí Minh toàn tập (2000). *Bài nói tại lớp học chính trị của giáo viên* (tập 5). NXB Chính trị Quốc gia - Sự thật.
- [9] Ban Chấp hành Trung ương (1996). *Nghị quyết Hội nghị lần thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa VIII) về định hướng chiến lược phát triển giáo dục - đào tạo trong thời kì công nghiệp hóa, hiện đại hóa và nhiệm vụ đến năm 2000*.